

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комітет з питань діяльності разових спеціалізованих вчених рад

РІШЕННЯ

від 24 вересня 2025 року № 2 (4)

про внесення на розгляд

**Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти
подання про наявність порушень процедури захисту дисертації
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
(Університет митної справи та фінансів,
разова спеціалізована вчена рада PhD 8377),
встановленої Порядком присудження ступеня доктора філософії
та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради
закладу вищої освіти, наукової установи
про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим
постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44**

До Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) надійшло повідомлення (вх. № 1-25-ПП від 25 липня 2025 року, далі – повідомлення) кандидата економічних наук Благодетелевої-Вовк С. Л. щодо порушення встановленої Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, процедури захисту дисертації здобувача ступеня доктора філософії Царевич О. І. (Університет митної справи та фінансів, разова спеціалізована вчена рада PhD 8377).

Комітет з питань діяльності разових спеціалізованих вчених рад (далі – Комітет) рішенням від 07 серпня 2025 року № 1 (3) прийняв до розгляду вказане повідомлення.

Відповідно до повідомлення порушення процедури захисту дисертації полягають у недотриманні вимог пунктів 5 та 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (далі – Порядок № 44), відповідно до якого наукові результати дисертації повинні бути висвітлені не менше ніж у трьох наукових публікаціях здобувача, оскільки, на думку автора повідомлення, на момент захисту у

здобувачки відсутні належні наукові публікації, що підтверджують оприлюднення основних результатів дослідження.

Додатково, на думку С. Благодетелевої-Вовк, закладом було порушено:

- процедуру розгляду її заяви Університетом митної справи та фінансів (далі – заклад): згідно із доданою до повідомлення копією заяви щодо скасування рішення разової ради про присудження наукового ступеня доктора філософії Царевич О. І., вона стосувалася виявлених, на її думку, порушень академічної доброчесності, тоді як, відповідно до копії наказу закладу № 76 від 10 червня 2025 року, закладом було утворено Комісію з розгляду повідомлення щодо можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації;

- здійснено порушення щодо її інформування про висновки Комісії та щодо перевірки фактів щодо підміни, за твердженням заявниці, файлів на сайтах наукових журналів.

На виконання вимог абзацу першого пункту 42 Порядку № 44, абзацу другого пункту 9 Порядку розгляду повідомлень щодо порушення процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, затвердженого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (протокол від 25 червня 2024 року № 12 (62), далі – Порядок розгляду) повідомлення було оприлюднене 12 серпня 2025 року в інформаційній системі Національного агентства та надіслано його копію до Університету митної справи та фінансів (вих. № 2114 від 12.08.2025).

У відповідь на лист Національного агентства заклад надав пояснення (вх. № 1903 від 25.08.2025) щодо тверджень, викладених у повідомленні.

Виклад пояснень закладу:

- стверджується, що «із повідомлення не вбачається за можливе у повному обсязі визначити, які саме вимоги висунуто Благодетелевою-Вовк С. Л. шляхом подання відповідного повідомлення. Надання юридичної визначеності певним «кейсам» жодним чином не належить до функцій Національного агентства, визначених його статутом, отже, відповідне клопотання сформульоване у очевидно некоректний спосіб та виходить за межі компетенції Національного агентства»;

- щодо недотримання пунктів 5, 8 Порядку № 44: «комісією закладу було надано доручення щодо перевірки текстів наукових статей за авторством здобувачки, опублікованих за електронними адресами наданих заявницею гіперпосилань. Відповідно до звітів перевірки на плагіат засобами програмного забезпечення StrikePlagiarism.com коефіцієнти подібності у наукових статтях, опублікованих від імені здобувачки, складають 39,81 відсотків, 7,15 відсотків, 29,78 відсотків, 65,66 відсотків. За результатами додаткового аналізу публікацій комісією не було виявлено ані стверджуваної заявницею ідентичності іншим академічним текстам наукових статей, опублікованих за авторством здобувачки, ані підтвердження поза розумним сумнівом наявності ознак плагіату. Комісією закладу було розглянуто і твердження заявниці про підміну текстів наукових статей за авторством здобувачки. З огляду на відсутність належних, достовірних і достатніх доказів стверджуваної заявницею

фальсифікації, даний аргумент заявниці викликав розумні сумніви та не вплинув на остаточні висновки комісії закладу»;

- щодо стверджуваного заявницею порушення розгляду її заяви закладом: «процедура розгляду поданого заявницею до закладу повідомлення щодо можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації здобувачки відбулася в чіткій відповідності до приписів Порядку № 44. Кадровий склад Комісії закладу відповідав визначеним вимогам щодо професійного рівня. Комісією закладу було виконано повний обсяг дій, необхідних для встановлення обставин присудження здобувачці наукового ступеня, та сформовано детальний вмотивований висновок, у якому надано відповіді на усі основні аргументи заявниці. Було створено максимально сприятливі умови для реалізації заявницею своїх прав, зокрема, створено можливість для участі заявниці в роботі Комісії закладу у режимі відеоконференції та надано технічну можливість дистанційної присутності під час розгляду повідомлення заявниці визначеною нею особою. Результати розгляду повідомлення заявниці було оприлюднено у визначені Порядком присудження наукового ступеня строки та способи, про що заявницю було невідкладно повідомлено. Таким чином, стверджувані заявницею претензії щодо розгляду її повідомлення органами закладу є безпідставними».

Згідно із пунктом 11 Порядку розгляду у разі прийняття Комітетом повідомлення до розгляду уповноважений підрозділ здійснює перевірку викладених у повідомленні відомостей щодо порушення встановленої законодавством процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії та надає матеріали перевірки голові Комітету у строк до 30 робочих днів з дня прийняття повідомлення до розгляду.

Уповноважений підрозділ секретаріату Національного агентства 12 вересня 2025 року надав голові Комітету матеріали перевірки. Відповідно до вимог абзацу першого пункту 12 Порядку головою комітету було проаналізовано матеріали перевірки, визнано їх достатніми для розгляду повідомлення по суті та внесено 15 вересня 2025 року на розгляд Комітету мотивований проєкт рішення Комітету із доданими матеріалами перевірки.

Даючи оцінку позиції закладу, що розгляд повідомлення «виходить за межі компетенції Національного агентства» Комітет констатує наступне.

Відповідно до абзацу першого пункту 41 Порядку № 44 особа, яка є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності, може подати повідомлення щодо порушення процедури захисту дисертації до Національного агентства після видання наказу закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії. У повідомленні зазначаються прізвище та власне ім'я (для фізичних осіб) або повне найменування (для юридичних осіб) та адреса особи, обґрунтування та посилання на докази, що підтверджують наведені у ньому обставини.

Згідно із підпунктом 5 пункту 4 Порядку розгляду повідомлення повинно містити посилання на вимоги Порядку № 44, що були порушені під час

процедури захисту дисертації, а також обґрунтування та посилення на докази, що підтверджують їх порушення.

Зазначені пункти Порядків не містять вимоги до повідомлення щодо наявності та/або змісту прохальної частини. За змістом Порядку № 44 повідомлення є засобом інформування про наявність, на думку особи, що подає повідомлення, порушення процедури захисту дисертації, встановленої Порядком № 44.

Відтак наявність або відсутність прохальної частини у повідомленні не може визначати межі компетенції Національного агентства щодо прийняття до розгляду повідомлення.

Щодо меж встановленої Порядком № 44 процедури захисту дисертації Комітет керується такими нормативними приписами Порядку № 44.

За змістом Порядку № 44 процедура захисту дисертації починається з дій здобувача, визначених пунктом 13 цього Порядку, – подання заяви здобувачем до вченої ради закладу щодо утворення разової ради. У заяві здобувач засвідчує, що дисертація виконана ним самостійно з дотриманням академічної доброчесності, підтверджує, що подано до захисту остаточний текст дисертації, та зазначає мову захисту дисертації (державна або за бажанням здобувача англійська мова).

У свою чергу момент завершення процедури захисту визначається абзацом третім пункту 33 Порядку № 44: «рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії набирає чинності з дати набрання чинності наказом закладу про видачу диплома доктора філософії».

Порядком № 44 визначено наступну компетенцію суб'єктів встановлювати порушення встановленої процедури захисту дисертації:

- Міністерство освіти і науки України (далі – МОН).

Відповідно до абзацу другого пункту 36 Порядку № 44 порушення вимог щодо складу разової ради не може бути підставою для скасування рішення разової ради, якщо робота такої ради не зупинена МОН.

Відповідно до абзаців другого-третього пункту 19 Порядку № 44 МОН проводить перевірку відповідності складу разової ради вимогам пунктів 14-16 цього Порядку та розглядає повідомлення щодо невідповідності складу разової ради (у разі надходження) протягом місяця з дня оприлюднення інформації про утворення разової ради (внесення змін до складу разової ради).

У разі виявлення порушень МОН зупиняє роботу разової ради шляхом внесення відповідної інформації до інформаційної системи із зазначенням підстав для усунення виявлених порушень.

Відтак МОН встановлює наявність/відсутність порушень щодо відповідності складу разової ради вимогам пунктів 14-16 цього Порядку в межах місяця з дня оприлюднення інформації про утворення разової ради (внесення змін до складу разової ради).

- Заклад. Відповідно до абзацу першого пункту 36 Порядку № 44 заклад, який утворив разову раду, до видачі здобувачеві диплома доктора філософії має право скасувати рішення разової ради про присудження ступеня доктора

філософії у зв'язку з порушенням встановленої цим Порядком процедури захисту дисертації.

Згідно із абзацом другим пункту 33 Порядку № 44 якщо протягом 15 календарних днів з дня захисту дисертації закладом було виявлено порушення встановленої цим Порядком процедури захисту дисертації або до закладу надійшло повідомлення про таке порушення, наказ закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії видається у разі прийняття вченою радою рішення про залишення рішення разової ради в силі.

Отже, заклад встановлює наявність/відсутність порушення встановленої Порядком № 44 процедури захисту дисертації від її початку до прийняття рішення разової ради про присудження/відмову у присудження наукового ступеня включно.

- Національне агентство. Відповідно до абзацу першого пункту 40 Порядку № 44 Національне агентство має право скасувати рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з порушенням встановленої цим Порядком процедури захисту дисертації протягом шести місяців з дня видання наказу закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії.

Відтак Національне агентство встановлює наявність/відсутність порушення встановленої Порядком № 44 процедури захисту дисертації від її початку до дня видання наказу закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії включно.

За результатами розгляду твердження С. Благодетелевої-Вовк щодо порушення вимог пунктів 5, 8 Порядку № 44 Комітет дійшов до наступних висновків.

У повідомленні зазначено, що оскільки пунктом 8 Порядку № 44 передбачено, що наукові результати дисертації повинні бути висвітлені не менше ніж у трьох наукових публікаціях здобувача, а, відтак, на думку особи, що подала повідомлення, «текст всіх чотирьох наукових публікацій пошукачки містить академічний плагіат. Тобто на момент захисту у пані Царевич не було опубліковано основних наукових результатів власного наукового дослідження, що також є порушенням пункту 5 вищезгаданого Порядку».

Такі аргументи особи, що подала повідомленням не можуть бути прийнятними з огляду на наступне.

Як вбачається з повідомлення про утворення разової ради, поданого закладом до інформаційної системи Національного агентства, здобувачкою опубліковано чотири публікації у наукових фахових виданнях.

Відповідно до частини четвертої статті 6 Закону України «Про вищу освіту» встановлення фактів академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувача ступеня доктора філософії здійснюється закладом, в якому була утворена разова рада, або Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Згідно із наданою інформацією закладом, відповідне рішення закладом не приймалося. Із такою скаргою до Національного агентства жодна особа не зверталася.

Разом з тим, враховуючи, що відповідно до абзацу першого пункту 23 Порядку № 44 «заклад забезпечує створення необхідних умов для проведення разовою радою перевірки дотримання здобувачем академічної доброчесності», а С. Благодетелева-Вовк стверджує, що «ані науковий керівник, ана рецензенти, ана опоненти, ана представники разової ради по захисту не перевірили якість наукових результатів пошукачки», Національне агентство звернулося з листом до закладу щодо надання інформації та документів (вих. № 2205 від 26.08.25), в якому, зокрема, просило повідомити:

- у який спосіб системою забезпечення якості закладу було забезпечено створення необхідних умов для проведення разовою радою перевірки дотримання здобувачем ступеня доктора філософії академічної доброчесності у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача Царевич О. І відповідно до вимог абзацу першого пункту 23 Порядку № 44;

- яким внутрішнім нормативним актом закладу на момент прийняття до захисту дисертації здобувача Царевич О. І. регулювалася процедура забезпечення закладом створення необхідних умов для проведення разовою радою перевірки дотримання здобувачем ступеня доктора філософії академічної доброчесності у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача.

Заклад у відповідь на лист Національного агентства (вих. № 2061 від 17.09.2025) надав пояснення, згідно з якими нормативна складова механізму запобігання порушенням академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, визначених пунктом 8 Порядку № 44, в Університеті митної справи та фінансів складається (та складалася на час прийняття до захисту дисертації О. І. Царевич) із таких локальних нормативних актів:

Положення про академічну доброчесність і етику академічних взаємовідносин в Університеті митної справи та фінансів, затвердженого вченою радою закладу та введеного в дію наказом Університету митної справи та фінансів від 25.02.2020 № 23;

Положення про протидію плагіату в Університеті митної справи та фінансів, затвердженого наказом Університету митної справи та фінансів від 01.04.2021 № 31 на підставі рішення вченої ради закладу;

Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в Університеті митної справи та фінансів, ухваленого вченою радою закладу та затвердженого наказом Університету митної справи та фінансів від 10.01.2025 №6.

Також закладом зазначається, що «конкретно в контексті поставленого питання умови для проведення разовою радою перевірки дотримання академічної доброчесності у дисертаціях та наукових дисертаціях на час подання до захисту та власне захисту дисертації здобувачки було створено шляхом забезпечення технічної можливості використання ліцензованого спеціалізованого програмного забезпечення StrikePlagiarism».

Комітет взяв до відома позицію закладу та дійшов до таких висновків щодо порушення закладом встановленої Порядком № 44 процедури розгляду повідомлення.

Як було зазначено, Національне агентство правомочне встановлювати наявність/відсутність порушення встановленої Порядком № 44 процедури захисту дисертації від її початку до дня видання наказу закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії включно.

Відповідно до абзацу другого пункту 33 Порядку № 44 у випадку надходження протягом 15 календарних днів з дня захисту дисертації до закладу повідомлення про порушення встановленої цим Порядком процедури захисту дисертації наказ закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії видається у разі прийняття вченою радою рішення про залишення рішення разової ради в силі.

Відтак процедура розгляду повідомлень про порушення процедури захисту є складовою ad hoc процедури захисту дисертації. Разом з тим дотримання вимог Порядку № 44 щодо розгляду повідомлень про порушення процедури захисту є складовою дотримання вимог Порядку № 44 щодо процедури захисту дисертації.

Відповідно до вимог абзацу третього частини шостої статті 6 Закону України «Про вищу освіту» Порядком № 44 передбачено дві відмінні процедури скасування рішення разової ради: у зв'язку із порушенням академічної доброчесності та у зв'язку із порушенням процедури захисту дисертації.

Як вбачається з доданої до повідомлення копії заяви С. Благодетелевої-Вовк до закладу від 05 червня 2025 року, вона стверджує, що дисертація О. Царевич «містить некоректні текстові запозичення, кваліфіковані як «академічний плагіат» та «фальсифікації» і «фабрикації», а відтак заявниця очікувала, що її заява буде розглядатися закладом відповідно до вимог відповідного розділу Порядку № 44.

Натомість відповідно до доданої до повідомлення копії наказу закладу № 76 від 10 червня 2025 року, закладом було утворено комісію з розгляду повідомлення щодо можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації. Як зазначено в наказі, така комісія створюється «на підставі пункту 38 зазначеного Положення...». Про яке саме Положення йде мова у наказі не зазначається, утім, якщо під Положенням мався на увазі Порядок № 44, то пункт 38, який відноситься до розділу «Скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку із порушенням процедури захисту дисертації» дійсно визначає порядок формування комісії для розгляду питання про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з порушенням встановленої Порядком № 44 процедури захисту дисертації.

Окрім цього, як зазначено у копії Висновку комісії з розгляду повідомлення щодо можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації від 25 червня 2025 року, доданого до пояснень закладу, комісія «здійснила відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії освіти та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії... розгляд повідомлення С. Л. Благодетелевої-Вовк від 05.06.2025 про можливе порушення встановленої процедури захисту дисертації наукового ступеня доктора філософії Царевич О. І...», «За результатами розгляду повідомлення С. Л. Благодетелевої-Вовк від 05.06.2025 про можливе порушення встановленої процедури захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії Царевич О. І. Комісія вирішила пропонувати вченій раді Університету митної справи та фінансів відмовити у задоволенні відповідного повідомлення про порушення процедури захисту дисертації».

Водночас у повідомленні до Національного агентства заявниця зазначає, що на засіданні комісії нею було поставлено питання «щодо легітимності розгляду моєї заяви утвореною Комісією, оскільки, заяви про наявність академічного плагіату розглядаються за іншою процедурою, ніж при порушенні процедури захисту, тобто відповідно до пунктів 45-50 вищезгаданого Порядку. Після короткої перерви на консультації Комісія продовжила розгляд кейсу пані Царевич».

Позиція закладу з цього приводу надавалася вище: «процедура розгляду поданого Заявницею до Університету митної справи та фінансів повідомлення щодо можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації Здобувачки відбулася в чіткій відповідності до приписів Порядку № 44».

Разом з тим, відповідно до пункту 46 Порядку № 44 порядок встановлення фактів порушення академічної доброчесності та скасування рішення разової ради визначається вченою радою закладу з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», спеціальних законів та цього Порядку.

В межах перевірки повідомлення, на офіційному вебсайті закладу не вдалося визначити місце розміщення такого порядку встановлення фактів порушення академічної доброчесності та скасування рішення разової ради, визначеного вченою радою закладу з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», спеціальних законів та Порядку № 44.

Натомість на офіційному вебсайті закладу розміщено Положення про протидію плагіату в Університеті митної справи та фінансів, затверджене наказом закладу від 01.04.2021 № 31 (а відтак, затверджене до набуття чинності Порядку № 44), яке пунктом 7.4 містить «Перелік рекомендованих систем, платформ та онлайн ресурсів для пошуку проявів плагіату», з яких чотири мають доменне ім'я .ru. Комітет відзначає, що в умовах збройної агресії Росії проти України популяризувати та рекомендувати такі ресурси є не лише неетичним, а й створенням загрози інформаційній безпеці України.

У зв'язку з вищенаведеним Національне агентство звернулося з листом до закладу щодо надання інформації та документів (вих. від 26.08.25 № 2205), в якому, зокрема, просило надати наступні документи та інформацію:

- копію чинного на момент розгляду закладом заяви Благодетелевої-Вовк С. Л. нормативного акту закладу, передбаченого абзацом першим пункту 46 Порядку № 44, яким регулюється порядок встановлення фактів порушення академічної доброчесності та скасування рішення разової ради з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», спеціальних законів та Порядку № 44;

- з яких причин і на підставі якого внутрішнього нормативного акту заклад інформацію, викладену в заяві Благодетелевої-Вовк С. Л. від 05 червня 2025 року щодо наявності плагіату в дисертації та наукових статтях, у яких оприлюднено основні наукові результати дослідження здобувачки ступеня доктора філософії Царевич О. І., було кваліфіковано як заяву про можливе порушення встановленої процедури захисту дисертації та утворено 10 червня 2025 року комісію, яка розглянула питання про можливе порушення встановленої процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії вказаної здобувачки і надала вченій раді закладу висновок з пропозицією «вченій раді УМСФ відмовити у задоволенні відповідного повідомлення про порушення процедури захисту дисертації».

Заклад у відповідь на лист Національного агентства 17 вересня 2025 року додав до пояснень (вх. № 2061 від 17.09.2025) копію Порядку встановлення фактів порушення академічної доброчесності у дисертаціях на здобуття ступеня доктора філософії та скасування рішення разової ради про присудження відповідного наукового ступеня в Університеті митної справи та фінансів, ухваленого вченою радою закладу та затвердженого із погодженням з первинною профспівковою організацією Університету митної справи та фінансів і уповноваженою особою з питань запобігання та виявлення корупції наказом закладу від 29 березня 2022 року № 19.

Також закладом надано пояснення, згідно з якими, на думку закладу, С. Благодетелева-Вовк є неналежним суб'єктом звернення, оскільки не є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності. Заклад обґрунтовує свою позицію наступним: «визначення суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності, тобто осіб, які є належними суб'єктами звернення з відповідними скаргами, вказаними в п.п. 37, 45 Порядку міститься в Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Стаття 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначає перелік суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності. Визначення, яких міститься в ст. 11 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», зокрема п.п. 1, 2, 4, 7, 20 та ст. 23, та відповідно, які наділені правом звернення з відповідними скаргами. Означений перелік є вичерпним та розширеному тлумаченню не підлягає. Між тим, жодних доказів, що Заявниця - голова ГО ТРОН С.Л. Благодетелева-Вовк є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності, які перелічені в ст. 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» до заяви долучено не було, як і не містилось таких в її змісті».

Також заклад зазначає, що «до наявної на сайті Агентства скарги, заявниця за нею - Благодетелева-Вовк С.Л. долучила тільки копію диплома кандидата наук. Однак факт наявності в особи диплома кандидата наук, сам по собі не є достатньою підставою для включення такої особи до кола суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності в розумінні законодавства України. Відповідно до положень статей 1, 4 та 23 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» ключовим критерієм належності до зазначеного кола є не лише наявність освітньо-кваліфікаційного чи наукового ступеня, але, перш за все,

факт системного здійснення наукових, науково-педагогічних чи науково-технічних функцій у контексті професійної діяльності. Визначення категорій таких суб'єктів, як «вчений», «науковий працівник», «науково-педагогічний працівник» тощо, надані в законі, вказують на необхідність активної наукової чи науково-педагогічної діяльності, що реалізується в межах трудових правовідносин з відповідними науковими або вищими навчальними закладами. Відповідно, особа, яка лише формально володіє дипломом кандидата наук, проте не бере участі у науковому процесі, не залученою до наукової спільноти через трудові відносини чи фахову діяльність, - не може бути кваліфікована як суб'єкт наукової і науково-технічної діяльності».

Також заклад звертає увагу Національного агентства, що відповідно до абзацу четвертого пункту 42 та абзацу четвертого пункту 48 Порядку № 44 у разі невідповідності повідомлення вимогам пунктів 42, 47 відповідно (в тому числі й щодо невідповідності суб'єкта звернення), воно підлягає поверненню особі без розгляду.

Подібну позицію висловила листом О. Царевич (вх. № 2076 від 22.09.2025).

Із висловленими доводами Комітет не може погодитися з огляду на неврахування закладом припису абзацу другої частини першої статті 28 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», згідно якого присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань є державним визнанням рівня кваліфікації вченого. А відповідно до частини першої статті 5 вказаного Закону вчений є основним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності.

Таким чином, згідно законодавства України наявність в особи наукового ступеня є фактом визнання державою особи не лише вченим, але й вченим з відповідним рівнем кваліфікації.

Окрім цього, Комітет не може погодитися із інтерпретацією пунктів 37 та 45 Порядку № 44, наданою закладом в поясненнях.

Так, на думку закладу «до заяви були долучені «докази», які зібрані іншою громадською організацією, яка не є громадською науковою організацією.

Між тим, зі змісту пунктів 37 та 45 Порядку чітко та беззаперечно випливає, що право подавати повідомлення про порушення процедури захисту дисертації, а також про наявність фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у дисертації або наукових публікаціях надане виключно суб'єктам наукової і науково-технічної діяльності.

Це право охоплює не тільки безпосереднє подання заяви, але і збір та надання відповідних доказів, які підтверджують обставини, викладені у повідомленні.

Відтак, зі змісту зазначених норм випливає, що процес збору доказів є невід'ємною складовою реалізації права суб'єкта на звернення.

Важливо підкреслити, що Порядок не передбачає можливості залучення до формування доказової бази осіб або організацій, які не є суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності.

Докази, зібрані або підготовлені сторонніми особами, зокрема громадськими організаціями, які не є суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності, не можуть вважатися неналежними в межах передбаченої Порядком процедури».

Комітет вважає, що закладом було необґрунтовано застосоване розширювальне тлумачення вказаних норм Порядку № 44.

Відповідно до абзацу першого пункту 37 Порядку № 44 повідомлення щодо порушення встановленої цим Порядком процедури захисту дисертації може бути надано до закладу будь-якою особою, яка є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності, протягом 15 календарних днів з дня проведення захисту дисертації. У повідомленні зазначаються прізвище та власне ім'я (для фізичних осіб) або повне найменування (для юридичних осіб) та адреса особи, обґрунтування та посилання на докази, що підтверджують наведені у ньому обставини.

Відповідно до абзацу третього пункту 45 Порядку № 44 повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації може бути подане до закладу будь-якою особою, яка є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності. У повідомленні зазначаються прізвище та власне ім'я (для фізичних осіб) або повне найменування (для юридичних осіб) та адреса особи, обґрунтування та посилання на докази, що підтверджують наведені у ньому обставини.

Таким чином обидва пункти Порядку № 44 містять ідентичний за текстом припис: «у повідомленні зазначаються прізвище та власне ім'я (для фізичних осіб) або повне найменування (для юридичних осіб) та адреса особи, обґрунтування та посилання на докази, що підтверджують наведені у ньому обставини».

При тлумаченні даних норм слід керуватися принципом, закріпленим частиною першою статті 19 Конституції України, згідно з яким правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Згадані вище норми пунктів 37, 45 Порядку № 44 містять наступні вимоги до повідомлення, що подається до закладу:

- воно подається суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності;
- в ньому зазначаються прізвище та власне ім'я (для фізичних осіб) або повне найменування (для юридичних осіб) та адреса особи;
- обґрунтування та посилання на докази, що підтверджують наведені у ньому обставини.

І навпаки, вказані норми не містять вимог щодо збору доказів, не визначають, що «процес збору доказів є невід'ємною складовою реалізації права суб'єкта на звернення», не містять вказівок щодо заборони «можливості залучення до формування доказової бази осіб або організацій, які не є суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності». А відтак, у разі висування закладом таких вимог це може кваліфікуватися як порушення вимог частини

першої статті 19 Конституції України, абзацу першого пункту 37, абзацу третього пункту 45 Порядку № 44.

Також листом закладу (вх. № 2061 від 17.09.2025) було надано пояснення щодо класифікації заяви С. Благодетелевої-Вовк до закладу як такої, що стосується можливого порушення встановленої процедури захисту дисертації.

Так, зазначається, що заява С. Благодетелевої-Вовк до закладу від 5 червня 2025 року «стосувалася комплексу стверджуваних Заявницею порушень, які, на її думку, мали місце під час навчання в аспірантурі Здобувачки та захисту дисертації останньої. Разом з цим, такі стосувались різних питань, розгляд яких не передбачав єдиної процедури. Оскільки Порядком не передбачено можливості паралельного розгляду однієї заяви за двома визначеними Порядком процедурами, заяву Заявниці було розглянуто за тією процедурою, яка була більш релевантною змісту відповідної заяви. При цьому, поза розглядом не залишився жоден із наведених Заявницею аргументів. Зазначені обставини жодним чином не вплинули на прийняте вченою радою закладу рішення, оскільки Заявниця взяла активну участь в вивченні та обговоренні створеною комісією зібраних матеріалів з перевірки за її заявою, а вмотивовані висновки комісії було без скорочень доведено до відома вченої ради закладу та обговорено на засіданні вченої ради до початку голосування щодо затвердження пропозицій комісії».

З висловленими доводами закладу Комітет також не може погодитися. Комітет дослідив зміст заяви С. Благодетелевої-Вовк, поданої нею до закладу 5 червня 2025 року, і дійшов таких висновків:

- заявниця стверджує про порушення вимог частини шостої статті 6 Закону «Про вищу освіту», що «виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня» (окремо Комітет відзначає, що С. Благодетелева-Вовк посилається на нечинну норму закону) та вимог пункту 8 Порядку № 44;

- заявниця стверджує, що дисертація «містить некоректні текстові запозичення», кваліфіковані як «академічний плагіат» та «фальсифікації» і «фабрикації»;

- заявниця не стверджує про порушення процедури захисту дисертації.

Відтак при розгляді заяви С. Благодетелевої-Вовк заклад мав керуватися приписами пункту 45 Порядку № 44 та вимогами Порядку встановлення фактів порушення академічної доброчесності у дисертаціях на здобуття ступеня доктора філософії й скасування рішення разової ради про присудження відповідного наукового ступеня в Університеті митної справи та фінансів.

Таким чином, Комітет дійшов висновку про порушення закладом вимог пунктів 38, 45 Порядку № 44.

Окрім цього, Комітетом було вивчене рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії здобувачці Царевич О. І. Комітет встановив, що документ під назвою «Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії»,

розміщений на сторінці разової ради (ID PhD 8377) офіційного вебсайту закладу, не містить інформації, наявність якої визначено Порядком № 44 як обов'язкова, а саме: відсутня інформація про результати голосування.

Заклад, ознайомившись з надісланим Національним агентством проектом рішення Комітету (вих. № 2655 від 16.09.2025), надав свою позицію (вх. № 2083 від 23.09.2025), згідно якої «висновок про те, що відсутність у протоколі засідання разової спеціалізованої вченої ради відображення результатів голосування щодо присудження здобувачки наукового ступеня позбавляє правомочності відповідне рішення, не має правових підстав та носить формальний характер з огляду на фіксацію процедури та результатів відповідного відкритого голосування безперервним відеозаписом, який є загальнодоступним...».

Вказана позиція була підтримана закладом на засіданні Комітету.

Комітет не може погодитись із зазначеними твердженнями з таких причин.

Заклад робить висновки щодо протоколу разової спеціалізованої вченої ради (який не передбачений Порядком № 44), тоді як Комітет встановив відсутність інформації, визначеної Порядком № 44 як обов'язкова, у рішенні разової спеціалізованої вченої ради про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії.

Відповідно до абзацу першого пункту 29 Порядку № 44 за результатами голосування оформлюється рішення разової ради про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії за формою, затвердженою МОН. У рішенні, яке підписується головою разової ради та скріплюється відбитком печатки закладу, обов'язково зазначаються результати голосування членів разової ради.

Відповідно до підпункту 1 пункту 31 Порядку № 44 після прийняття разовою радою рішення про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії заклад протягом трьох робочих днів оприлюднює рішення разової ради про присудження (відмову у присудженні) ступеня доктора філософії.

Відтак, цей документ під назвою «Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії» не може вважатися таким, що тягне юридичні наслідки, зокрема і визначені пунктом 33 Порядку щодо видання наказу закладу про видачу здобувачеві диплома доктора філософії та додатка до нього європейського зразка.

Членами Комітету на закритій частині засідання Комітету додатково було переглянуто відеозапис засідання разової спеціалізованої вченої ради в частині голосування. Комітет дійшов висновку, що з нього неможливо встановити, за що саме голосували члени разової спеціалізованої вченої ради, оскільки голова разової спеціалізованої вченої ради процитував пункт 28 Порядку № 44, після якого відбулося голосування.

Разом з тим, відповідно до абзацу третього пункту 29 Порядку № 44 невід'ємною частиною рішення є також відеозапис трансляції захисту дисертації, на який накладається електронна печатка закладу, що базується на

кваліфікованому сертифікаті електронної печатки. Недотримання імперативних вимог до рішення разової спеціалізованої вченої ради зумовлює юридичну нікчемність не лише самого рішення, але й додатків до нього.

Таким чином, закладом порушено вимоги, встановлені абзацом першим пункту 29 Порядку № 44 процедури захисту дисертації.

На підставі наведеного, відповідно до частини шостої статті 6, частини дев'ятої статті 19 Закону України «Про вищу освіту», пунктів 40-43 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, пунктів 12-19 Порядку розгляду повідомлень щодо порушення процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, затвердженого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (протокол від 25 червня 2024 року № 12 (62), Комітет **ВИРІШИВ**:

1. Встановити наявність порушень процедури захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Університет митної справи та фінансів, разова спеціалізована вчена рада PhD 8377), встановленої абзацом першим пункту 29, пунктами 38, 45 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Внести на розгляд Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти подання про наявність порушень процедури захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Університет митної справи та фінансів, разова спеціалізована вчена рада PhD 8377), встановленої Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Голова Комітету

Ігор ОЛЕКСІВ